

Turkish

Kwestionariusz

w sprawie badania środowiska.

Składowa miejscowości: Turzańsk Powiat: Sanok.

Wieś Turzańsk zamieszkuje mianowicie należą do grupy Lemków.

Wrost ludzi średni, wzrost mężczyzny średni, głowa, oczy niebieskie, włosy blond, kciuki palca.

Wieś Turzańsk liczy 797 mieszkańców w tym ma ośrodek katolicki, parafiam 21 mieszkańców wyznania mojżeszowego.

95% ludności posiada gosp. od 1-5 ar. reszta posiada ilość od 5-10 ar. Ziemia - gleba jest przeważnie gliniasta i ciężka.

Do wsi należą przysiółki: majęcy nazywane „Turus” i „Pasieki”.

Flora: drzewa iglaste, (jodła, świerk) liściaste (buk, korytnica, olcha i dąb)

Fauna: lis, ryjacz, drak, drakie gołębki, oraz ptactwo leśne.

Historji powstania miejscowości brak.

Ludność lit. mówi gwiazdą wymieszane z polszczyzną języka ruskiego i lemkowskim; przeważnie wpływ języka ruskiego przedwzrostkiem w akcentach i budowie zdań. W wyrażeniach użył w wyrażeniach a w wyrażeniach użył w imieniu ludności wyrażonej różnicą mian.

Żyło również są jelenie, brzozy i pszczoły. Lwów żył rekami pod korzeniami drzew lub pod kamieniami. Najwięcej łów do łowienia żyło koczowało.

Najczęściej odwiedzaniem zwierzętami są owce, ale prócz nich chodzą także krawy - kani - berzagie.

Ludność lit. uprawia rolę. Zwierzęta swoje owce i jary, używają nawozu naturalnego (gnojny) ze stajni swoje: owce, jary i jary.

Zwierzęta swoje w dużej ilości, daje po wojnie pierwsze warstwy obronki przed okopaniem.

Z narzędzi używają używają: pługi, brzozy, motyki, kosy i sierp.

Zbierci przechowują w komorach, a produkty ekspozycje w piwnicach swarych sklepian. -

Jednocześnie wzywamy w tutej miejscowości:
sta śniadanie: kupała kurczaka, "bandurki",
barozu albo kisielca.

Obiad: penceki i veretki ze śniadaniem, gdyż
na południe nigdy nie pije
wieczera: mleko z bandurkami lub chlebem.

W porze letniej zamiast barozu i kisielca
gotuje potrawy męskie jak: "wanjanki", kluski,
pieregi, zacierki.

Ludność tutej. zajmą się cielistką i stolarstwem
w granicach wymagalności gospodarstwa.

Z przemysłu włókienniczego wyrabiają płótna
ludane, posiadają pralnie w której chacie (kuchni)
warstki tkacki, oraz w wosny surce z robiz
siatka regionalne, z którego wyrabiają (kurtki,
kurtki i teplejki)

Mięsny używają się w kurczak, "uchawki"
cepki, chodaki i kurczaki.

Bielki: kosała, spudnice, cepki, koczki, gorski
na głowie chustki - myjs przyrządzone koralkami.
w rękach w dwie sztywne męskie rękawki.

Kuchnie są męskie męskie na głowie cepce.

habidawanie gosp. składają się z chleby,
stodół, stęgi i słajenki na swe; spieranie
na siarno oraz z wosnami.

Spodki domowe: stół - lewki, kółka swere, pasieły
sta śniadanie srebrny sztycył.

Pracni robotnicy odbywa się co tygodnie, po polu:
kui ze pomoy kufanki. Wieszona z mywają w rebrzy:
kan. Karmunki higieniczne słabe, tem bardziej
si istnieją, jeszcze chleby dymne.

We wsi znajdują się pięć kucyk przydrożnych,
które postawił gospodarze, by Bóg błogosławił
ich gospodarstwo. Jeden tyłek z miel postawił
winną by w miejscu w którym chowali ludri
zmarli na cholere.

Niektórzy stary ludzi wierzą, że zmarli chorą, to też
gdy kłó we wsi umrze chorą się nat. z. kół, wera-
sie klómyel repumaidziej wóie wóine przyjedij i upodra-
ję, rebawy. Istniał Amjerej rebawy w czasie klórej bitiny,
której obecnie już zanika.

We wsi istnieją wóine rebobony n. p. powiedziej
że w pomiedzielisk niemożna narzyciać ródny rebob-
ty, bo to jest "pisnyj deń", a niektóre gospodynie
to nawet płótka mierzetny.

W dniach w którym gospodarz pierwszy raz
idzie w pole orać, niemożna zamatać i sby,
Jeżeli wóie to polu świętą leccerznej.
Gdy grad pada, to klóda sikierej ostrzem do
górej i pniekarska kopalcę.

Jeby kawa przedko była kuroorką to rana
po zimbach rójaję kasy.

Przebieżenie ludu jest wględna, gdyż wśród
młodzieży wstępnij się w dusej wierze bezbożnictwo.
Sta odpuścił wóieższej kłumnie, ale dla rebawy
Modlitwami najwóiejszj odmarżanemij jest: Ojciec
nasz, Idź wóieś chary i skład apostołski.

Andriej tutejora lęch siebie jech i bydló leczy
sama. Zamozniejsi tylko gospodarze czasem udają
się do lekarza, częściej jednak do zmaczowóiw.

Chorymi mało się opiekują, a w pokarmach
chorogo niema wóżnicy. Gdy chory niemoż jeść
przedanej potrawy, to w inną ródko się stóraję.

W wieści kóddu wójwaje kuroatę lipowego,
na bóle rólóelka - cyntuzj.

Niektóre pieszni wóelne spiewane przez smatki.

Gdy wóież wóieć młodej spiewają:

Прощенья на снѣ емошонко
Ум краена а биноньку
Краена фибонько краена
Ек зора асна.

Gdy przyjdą śmótki od młodego. po młódy:

Не бемь нушога з кума

Твох маму негачме гыкана
Дыкана рефеноро
Од крпида морозоро.

Ха то мавки млóдего одповадэжэ:
Ха мо маму сына узобара
Она маму мунправора
Млэди му му непуодру
Млэди му му носигару.

одп.
Главу сава мурпоку
Посигариму му ёкору.

одп.
Ахон му му носигару
Она ёк сава носамара.

одп.
Гыканы мак не к
А мамини гыканы
Хогуем коо не ма
Одрузыг марыи.

Гды млóде нобрэважэ а врэиса:

Труремико гуна
Тонсаге нобума
Тыгеино забубаму
Зниг бинорко оо пывонка.

А му кыгура
Гыр небукура
Де са носонко
гире.

А моо нобремиса
Ахе сагонку нира.

Прэси мо мочыстаси човчи.

Вунисте нобрэважэ не маморо кречоро а соро
бракоро. А маму кымонка мавре мавре,
а маму кымонку креченску збóрира.

А мамини кымонку небироб небироб
Ахе маморо сына небуку небуку.

А маму кымонка б морози рещун
А маму кымонка гудниси пудок сасеум
Тыгисе кымонку ма пиченку мамат
А мун мамини кымини гудниси пудок гостань.

Omara mura omara gpruony puoty isnu
He money sergencio encenerowoku zicnu.

A doro se doro mai macerai gpruony
He dycodu, se dycu, b mui sersteb scemowu.

Ludnosć tutejsza wrywa przydomków, które pochodzą
od najstarszych kiedys' mientkejcycel tain ludzi.

Stojunek rodziców do dzieci w wrygoku a weryn-
owaciu do mody się jest nieprzyklyny, gdyż rodzice
przekazyją im dzieciom przy gospodarstwie.

Moralność religijna jest dosyć wkurmiona, brak
zainteresowania się praktyczną religijną, nieposawo-
wani miejsc' przeswężonyel. (cerkwi, cementaria i t. p.)

Moralność matriciska prawie że nie istnieje, gdyż
ktoś dzieci nieplubnyel stela w weryta. Zdrady
matriciskie nie są uwesane na przestępowu i są
kajenice publiczne.

Kwadnere mają wstó miejsce, a były nawet wypadki:
kwaclerij obca a pole poderes amiu.

Zycie sbrówowe w tutejszym środowisku wogóle
nie istnieje, brak zrozumienia dla akcji sbrów-
wej, wadrowa nieufność, wot kouscowetyzm
nie musi doprowadzić do wzytpracy sbrówowej.

Wzótpraca gromady a sotyżem i kójlem
polegają na meleniu wmytkiel obawętków
i odpruwedziatnosci na tydzie.

Wzyciu rodzinnem brak ciepła i uczucia
rodzicelskiego, przyzna się tkur w nawale
pracy gospodarskiej. Dzieci traktują się
jako materyel roboczny, niekładęją na nie od
najmłodszego lat obawętki.

Wzyciu kowerymkiem przedstawiają się: "Czaba Sycy
Kpucemy" albo "Dai Trusce mienid."

W Trusce istnieje "filja kowpewetyjny spowuzecy

Truski w maju 1936 r.

Podziękuję Jedynicy
p. o kwi

Kierownikowi ZKl. Publ. Szkoły Podgórskiej
Turcaisk, dnia 19. X. 1936

L: 101/31.

Turcaisk

Tajne - 6

Do
Inspektoratu Szkolnego
w Sanoku

W odpowiedzi na pismo Inspektoratu Szkolnego z dnia
12 października 1936, kierownikowi szkoły, donosi się, że w
szkole realizuje I - II i III etap pracy nad literaturą
leśnikowskiego.
Przy realizowaniu literatury nie napotyka się na większe trudności.
Ludność miejscowa nie wyraża prynci-
palnie żadnych zastrzeżeń przeciwko realizacji literatury
leśnikowskiej.

Podgórska Jadwiga
p.o. kierownik szkoły.

Kierownictwo Z. Kl. Publ. Szkoły Powiatowej.
Tarnawski, dnia 28. I. 1938 r.

L: 6/38.

Profus!

7

Do
Inspektoratu Szkolnego
w Sanoku.

Kierownictwo szkoły w odprawieniu na pismo Inspektoratu
szkolnego z dnia 25. I. 1938 do dr. 71/38 /Prof. donosi że na tej-
szym terenie obcy wycofaniu bukwaru lewoboskiego pniepawa-
krama jest w ścisłej tajemnicy, tak że od otłópow niegogo dawa-
dnieć się nie można, ale podobno otrzymali oni od księdza
jakieś deklaracje w których mają wypowiedzieć się za językiem
ukraińskim w szkole i za naukę języka ukraińskiego.
Poradzić mi kierownictwo miarę w tej sprawie.

Podgórska Jadwiga
p. o. Kierownik

Posiada: S a n o k.

Główna Zbiornia: Komańcza

Miejscowość: Lurajsk

K W E S T J O N A R J U S Z

w sprawie badań środowiskowych.

1/.- Ludność.

a/ charakterystyka danej miejscowości pod względem narodowości /Rusini, Ukraińcy, Lemkowie i t.p./ oraz krótka historia jej powstania:

Lemkowie, jednak większość pod wpływem agitacji
Księża grecko-katolickich, pisim ukraińskich,
oraz kilku miejscowych szepedary, ulega prz:
daniu nacjonalizmu ukraińskiego.

Religia grecko-katolicka.

c/ sposób gospodarki:

gospodarka /sposób uprawy roli, urodzajność, użycie nawozów sztucznych, wielkość gospodarstwa, przemysł domowy i t.p./

Sposób uprawy roli dosyć prymitywny. Orka odbywa się wiosną i jesienią z użyciem obrablika. Gospodarze zazwyczaj wprowadzają nawozy sztuczne, jednak najbardziej cenią jest nawóz na teren, oraz włóknistość gleby (głina i żużel) mało wydajna.

Trójmesięczne gospodarstwa posiadają od 1-5 a ziemni, a większe do 15 a.

Gospodarze tutaj miejscowości chodzą owce, zwierzęta które wykorzystują w ubiorze regionalne. Posiada gospodarstwa posiadają warstwy tkackie.

2. - Życie społeczne i gospodarcze:

a/ organizacja gospodarcza / kółka rolnicze, kooperatywy, Kasa Stefczyka / i udział w nich miejscowej ludności.

Kooperatywy znajdują się na Łojniczkach, w Turanisku oraz istnieją tylko filje wspomnianej kooperatywy. Udziałowców jest bardzo mało, reorta gospodarzy kierują a mianowicie odbywanie towarów.

b/ organizacja oświatowo- społeczna / Czytelnie Proświty, Czytelnie Kaczkowskiego, Różna Szkoła i t.p. / i udział w nich miejscowej ludności.

Organizacja oświatowo- społeczna na tutejszym terenie nie istnieje. Jedynym mianowicie Kółko L.O.P.P., akcja odgrywa do osiągnięcia celu ludności do współdziałania mianowicie do skutku z powodu nacjonalizmu tutejszej ludności.

3/ Krótka charakterystyka ludności pod względem przekonań politycznych /stosunek do Państwa Polowego/

Ludność kielejska mimo iż składa się z Lemków, jest stale mylnie informowana o swym nuro-
dności ukraińskiej przez inteligentniejszą jed-
nostkę hit. miejscowości, które inwazyjnie są na
zł. ukraińców. Praca ich oczywiście jawna,
wywołuje nieporządany ferment i ruchy, ale
sensu utrudnia przeprowadzenie jakiej
kolwiek akcji obywatelsko-społecznej.
Kierunek ich działania nie idzie polinji podniesie-
nia kulturalno-światowego, tylko dąży do
wywołania rozlewy, a rezultatem tego jest zupeł-
ny brak nadziei hit. ludności w uwierzytós-
cień i obchodach. Genstwierzył.

4/ Nazwiska głosniejszych przewodników pracy oświatowo - społeczno -
gospodarczej.

[Faint, mostly illegible handwritten text, possibly names of individuals, crossed out by a diagonal line.]

Imoniatku dnia 2 marca 1936

Podgórska Jadwiga
.....
/podpis/ J. Okon